

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

مجلة كلية الإلهيات في جامعة بينكول

Bingol University
Journal of Theology Faculty

ISSN: 2147-0774

Sayı: 12 | Yıl: 2018/2

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (BÜİFD), yılda iki kez (25 Haziran/25 Aralık) basılı yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir.

Bu dergi ulusal TR DİZİN, İSAM, İDEALONLİNE ve ASOS veri indeksleri ile SOBİAD atf dizin tarafından taranmaktadır.

BÜİFD dergisinde yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları yayıncı kuruluşa ait olup, izinsiz kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz ve elektronik ortama aktarılamaz.

Sahibi / Owner
(Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Adına)
(On Behalf of Bingol Universty Theology Faculty)
Prof. Dr. Hasan ÇİFTÇİ

Editör / Editor
Doç. Dr. Abdulsasır SÜT

Dil Editörleri / Language Editors
Doç. Dr. Thamer HATAMLEH
Öğr. Gör. Soner KAYA

Alan Editörleri / Field Editors
Arş. Gör. Abdulkaki KINSUN
Arş. Gör. Mehmet ÖZTÜRK
Arş. Gör. Muhammed ASLAN
Arş. Gör. Özkan ŞİMŞEK

Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman TAŞKIN

Baskı Yeri ve Tarihi / Publication Place and Date
İstanbul, 2018

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Şemal Medya Tasarım Ofisi
semalmedya@gmail.com

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Orhan BAŞARAN
Doç. Dr. Abdulsasır SÜT
Doç. Dr. İbrahim ÖZDEMİR
Doç. Dr. Mustafa AGÂH
Doç. Dr. Thamer HATAMLEH
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şirin AYIŞ
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman TAŞKIN
Öğr. Gör. Soner KAYA
Arş. Gör. Muhammed ASLAN

Yazışma Adresi / Corresponding Adress
Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
12000 Merkez/BİNGÖL
Tel: +90 (426) 2160005 -Fax: +90 (426) 2160035

Elektronik posta / e-mail
bingolilahiyatdersigi@hotmail.com

Baskı / Printing
Berdan Matbaacılık-Sadık Daşdoğan
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit.
C Blok No: 215-216, Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Tel: (0212) 613 12 11

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (Bingöl Üniversitesi) Prof. Dr. Abdülaziz BEKİ (Sebahattin Zaim Üniversitesi) Prof. Dr. Abdurrahman ACAR (Dicle Üniversitesi) Prof. Dr. Abdülaziz BAYINDIR (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Ali AKYÜZ (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Bilal AYBAKAN (İbn Haldun Üniversitesi) Prof. Dr. Cafer Sadık YARAN (On Dokuz Mayıs Üniversitesi) Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ (Siirt Üniversitesi) Prof. Dr. Erkan YAR (Fırat Üniversitesi) Prof. Dr. Faruk BEŞER (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Fethi Ahmet POLAT (Muş Alparslan Üniversitesi) Prof. Dr. Fuat AYDIN (Sakarya Üniversitesi) Prof. Dr. Gıyasettin ARSLAN (Fırat Üniversitesi) Prof. Dr. Halit ÇALIŞ (Necmettin Erbakan Üniversitesi) Prof. Dr. Hayati AYDIN (Yüzüncü Yıl Üniversitesi) Prof. Dr. Hüseyin HANSU (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. İbrahim YILMAZ (Atatürk Üniversitesi) Prof. Dr. İlyas ÇELEBİ (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi) Prof. Dr. Mehmet ERDEM (Fırat Üniversitesi) Prof. Dr. M. Halil ÇİÇEK (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi) Prof. Dr. M. Mahfuz SÖYLEMEZ (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. M. Sait ŞİMŞEK (Necmettin Erbakan Üniversitesi) Prof. Dr. Mehmet KUBAT (İnönü Üniversitesi) Prof. Dr. Muhammed ÇELİK (Dicle Üniversitesi) Prof. Dr. Musa Kazım YILMAZ (Harran Üniversitesi) Prof. Dr. Musa YILDIZ (Gazi Üniversitesi) Prof. Dr. Mustafa AĞIRMAN (Atatürk Üniversitesi) Prof. Dr. Nurettin CEVİZ (Gazi Üniversitesi) Prof. Dr. Osman GÜRBÜZ (Atatürk Üniversitesi) Prof. Dr. Osman TÜRER (Kilis 7 Aralık Üniversitesi) Prof. Dr. Ousama EKHTIYAR (Bingöl Üniversitesi) Prof. Dr. Ömer Mahir ALPER (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Ömer PAKIŞ (Hakkâri Üniversitesi) Prof. Dr. Reşat ÖNGÖREN (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Sahip BEROJE (Yüzüncü Yıl Üniversitesi) Prof. Dr. Mehmet KATAR (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Şaban Ali DÜZGÜN (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Şamil DAĞCI (Ankara Üniversitesi) Prof. Dr. Şehmus DEMİR (Gaziantep Üniversitesi) Prof. Dr. Şuayip ÖZDEMİR (Amasya Üniversitesi) Prof. Dr. Vecdi AKYÜZ (Marmara Üniversitesi) Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN (Harran Üniversitesi) Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ (Dicle Üniversitesi) Prof. Dr. Necmettin GÖKKIR (İstanbul Üniversitesi) Prof. Dr. Abdurrahman ATEŞ (İnönü Üniversitesi) Doç. Dr. Metin YİĞİT (Dicle Üniversitesi)

Sayı Hakemleri / Referee Board of This Issue

Prof. Dr. Abdulhameed MAJEED (İstanbul Üniversitesi), Prof. Dr. İbrahim YILMAZ (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. M. Edip ÇAĞMAR (Dicle Üniversitesi), Prof. Dr. Musa BİLGİZ (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Mustafa KAYA (Atatürk Üniversitesi), Prof. Dr. Ousama EKHTIYAR (Bingöl Üniversitesi), Prof. Dr. Veysel GÜLLÜCE (Atatürk Üniversitesi), Doç. Dr. Cihat YAŞAROĞLU (Bingöl Üniversitesi), Doç. Dr. Hasan YILMAZ (Atatürk Üniversitesi), Doç. Dr. Fadıl AYĞAN (Siirt Üniversitesi), Doç. Dr. İbrahim USTA (Bingöl Üniversitesi), Doç. Dr. M. Zahir ERTEKİN (Bingöl Üniversitesi), Doç. Dr. Mehmet YOLCU (İnönü Üniversitesi), Doç. Dr. Mustafa AGÂH (Bingöl Üniversitesi), Doç. Dr. Nihat UZUN (Karadeniz Teknik Üniversitesi), Doç. Dr. Thamar Abdelmohdi Mahmoud HATAMLEH (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman ENSARI (Mardin Artuklu Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Ayman JASSIM (Mardin Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Emannullah POLAT (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Emrullah ÜLGEN (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Halise Kader ZENGİN (Ankara Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi İsmail NARİN (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğretim Üyesi Husain ASWAD (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi İsmetullah SAMİ (Atatürk Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mazhar TUNÇ (Hakkâri Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mehmet SALMAZZEM (Muş Alparslan Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Selim AYDAY (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi M. Zülfi CENNET (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Bilal TOLAN (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Muhammed ÇETKİN (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Naim DÖNER (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Ramazan KORKUT (Bingöl Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Selman YEŞİL (Siirt Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Yusuf BİLEN (Süleyman Demirel Üniversitesi).

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Editörden / Editorial9

MAKALELER / ARTICLES

Latin Alfabeti ve Osmanlıca ile Telif Edilmiş İslâmî Literatürü Tanıtan Bibliyografik Kaynaklar / The Bibliographic Resources Written in the Latin alphabet and Ottoman Turkish alphabet Which Introduce Islamic Literature Nurretin BOLELLİ.....11-29

**Bilimsel Tefsirle İlgili Bazı Analizler /
Some Analysis About al-Tafsîr al-'İlmî**

Hayati AYDIN31-44

المنهج النبوي في التأسيس للمدنية والتطور الحضاري

Medeniyetin İnşası ve Uygarlığın Gelişmesinde Nebevi Metot /

The Prophetic Method at the Counstruction and Improvement of Civilization

ثامر حتاملة / Thamer HATAMLEH45-74

İslam Eğitim Tarihinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Kullanımı:

Tarihsel Bir Analiz / The Use of the Instructional Technologies and Materials in Islamic Education History: A Historical Analysis

Ali BALTACI.....75-99

Nûr Sûresi 31. Ayette Geçen “Ğayri uli'l-irbeti” İfadesi Bağlamında

Muhanneslik Olgusu / The Phenomenon Mukhannathun in the Context of “Ğayri uli'l-irbeti” in the 31st. Verse of Surah al-Nour

Emrullah ÜLGEN.....99-116

حسام الدين علي البدليسي ومنهجه في تفسيره المسمى بجامع التنزيل والتأويل /

Hüsameddin Ali el-Bitlisi ve Camiu't-tenzîl ve't-te'vîl Adlı Tefsirindeki Yöntemi / Husam al-Dîn Ali al-Bitlisi and the Methodology in His Tafsir

(Interpretation) Titled Jâmi' al-tanzîl wa'l-ta'vîl

نعيم دونر / Naim DÖNER.....117-146

Mollâ Halîl es-Si'irdî'nin “Basîretu'l-kulûb fî kelâmi 'allâmi'l-ğuyûb”

Adlı Eserinin İsrâiliyyât Açısından Yeri / The Place of Mollâ Halîl al-Si'irdî's “Basîretu'l-kulûb fî kelâmi 'allâmi'l-ğuyûb” in Terms of Israiliyyat

Abdurrahim KIZILŞEKER147-162

Hemşin-Bilen (Tepan) Köyü'nde Bulunan Ahşap Camii /
Wooden Mosque in Hemşin-Bilen (Tepan) Village
Nebi BUTASIM.....165-187

عن الجمال والخبرة الجمالية / Güzellik ve Estetik Deneyimi Hakkında /
About Beauty and Aesthetic Experience
Mustafa AGÂH - Hemn ABDULKHALEQ.....189-210

Yûsuf b. Hüseyin el-Kirmâstî'nin Hayatı ve Eserleri /
The Life and Works of Yousef b. Hussain al-Kirmastî
Mustafa AGÂH - Sahip AKTAŞ.....211-250

Hıdır b. Abdirrahman el-Ezdî ve et-Tibyân fî tefsîri'l-Kur'ân Adlı
Tefsirinin Tanıtım ve Tahlili / Hidir b. Abd al-Rahman al-Azdî and
Introduction and Evaluation Of His Interpretation al-Tibyan fi Tafseer al-Qur'an
Esat ÖZCAN - Hidayet AYDAR.....251-271

Arap Gramerinde Terim Sorunu: Cümle-Kelâm Örneği /
Term Issue in Arabic Grammar: Sentence-Remark (Kalam) Example
Şahin ŞİMŞEK.....273-300

الحسنات في شعر الشافعي / Şâfi'nin Şiirlerinde Lafzı Güzelleştiren Sanatlar /
Stylistic Figures of Speech in Shafi's's-Poetry
Ahmet TEKİN - Lewend ALİ.....301-322

İslam Hukukunda Ruhsat Sebepleri ve Bazı Ruhsat Örnekleri-I (Sefer,
Hastalık ve Zaruret Örneği) / Reasons of Resolution In The Islamic Law And
Some Examples of Permission I (Travel, Illness And Obligation)
Muammer VURAL.....323-360

KİTAP TANITIMLARI / BOOK REVIEWS

İslam Öncesi Arap Mitolojisi
Zeynep ÖZKANLI.....361-363

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ
YAYIM İLKELERİ.....365-369

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi'nin 2018 Aralık sayısını siz değerli okuyucularımızla buluşturmanın mutluluğu içerisindeyiz.

Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından yılda iki defa (Haziran-Aralık) yayımlanan dergimiz, akademik yayıncılık açısından gelişimini sürdürmektedir. Dergimizin nitelikli uluslararası veri tabanlarında taranması, uluslararası düzeyde takip edilebilmesi ve uluslararası akademik standartlara uyması noktasındaki çabalarımız devam etmektedir. DergiPark'ta elektronik ortamda yayımlanan dergimizin bütün iş ve işlemlerini e-makale sistemi üzerinden gerçekleştirilebilmesi adına hâlihazırda dergi editöryal ekibi tarafından gayretlerimiz sürmekte olup önümüzdeki sayılarda işlerin tamamen elektronik ortamda yürütülmesi hedeflenmektedir.

Derginin gerek kalite standartlarının yükselmesine gerekse ulusal ve uluslararası düzlemde tanınırlığına bağlı olarak yayın talep sayısı gün geçtikçe yükselmektedir. Nitekim bu sayısında dergimize yayımlanmak üzere farklı dillerde kaleme alınmış makale, çeviri ve kitap tanıtımı gibi pek çok araştırma ve inceleme yazısı gönderilmiştir. Ancak bunlardan derginin yayım ilke ve standartlarına uygun olup hakem değerlendirme sürecini başarılı bir şekilde geçen sınırlı sayıda çalışma yayımlanmıştır. Dergimizin bu sayısında süreci olumlu tamamlamış üçü Arapça kaleme alınmış olmak üzere toplamda on dört makale ve bir de kitap tanıtımı yer almaktadır. Bu sayımızdaki makaleler; kalam, fıkıh, tefsir, hadis, Arap dili, sanat tarihi, din eğitimi gibi farklı ilmi disiplinlere aittir. Bu makalelerde dil, ilim, hukuk ve estetik gibi temalar ele alınmıştır.

Bu sayının yayımlanabilmesi için hakemlik görevini icra ederek katkı sunan tüm öğretim üyelerine, nitelikli çalışmanın okuyucuya sunulması noktasında özverili bir çalışma sergileyen alan editörü arkadaşlarıma teşekkür ederiz. Öte yandan Haziran 2019'da yayımlanacak sayımızda ilahiyat literatürüne katkı sağlayacak çalışmalarınızla yapacağınız katkılarınızı bekliyoruz, saygılar sunuyoruz.

Doç. Dr. Abdulnasır SÜT